

III SEMINARIUM POLSKIEJ MYŚLI PEDAGOGICZNEJ KIERUNKI ROZWOJU MYŚLI I PRAKTYKI PEDAGOGICZ- NEJ W POLSCE LAT 1939–2016, KRAKÓW, 3 KWIETNIA 2017 ROKU

Kierunki rozwoju myśli i praktyki pedagogicznej w Polsce lat 1939–2016 to temat, który był przedmiotem rozważań uczestników III Seminarium Polskiej Myśli Pedagogicznej. Odbyło się ono 3 kwietnia 2017 roku w Krakowie, w Instytucie Pedagogiki Uniwersytetu Jagiellońskiego, a jego organizatorami były Zakład Pedagogiki Szkoły Wyższej i Polskiej Myśli Pedagogicznej Instytutu Pedagogiki UJ oraz Stowarzyszenie Studentów i Absolwentów „Paideia”.

Celem spotkania było nakreślenie mapy kierunków rozwoju myśli pedagogicznej oraz uporządkowanie zdarzeń i inicjatyw praktyki pedagogicznej podejmowanej przez Polaków w kraju i za granicą. Wybrany na przedmiot obrad okres dziejów Polski to czas złożony, pozostający pod wpływem kierunków rozwoju myśli pedagogicznej rozpoczętych w dwudziestolecu międzywojennym lub jeszcze wcześniej. Wobec czego podstawowe rozważania uczestników podczas III Seminarium koncentrowały się wokół pytania o to, jaka myśl pedagogiczna, oczywiście poza tą wdrażaną i funkcjonującą w sferze formalnej, dochodziła do głosu (jakimi drogami?) i rzeczywiście była akceptowana w Polsce. Od istoty tej myśli – przyjmowanej za własną – zależała praktyka wychowania, kształcenia i opieki w socjalizujących środowiskach.

Myśl i praktyka pedagogiczna modyfikowana różnymi wpływami – jak podkreślała inicjatorka Seminarium PMP prof. J. Kostkiewicz, kierująca Zakładem Pedagogiki Szkoły Wyższej i Polskiej Myśli Pedagogicznej – rozwijała się w latach 1939–2016 w warunkach braku wolności, jak też w czasach i stanach jej posiadania, pozostając myślą wolnościową bądź zideologizowaną, rozwijając się „z prądem” czy „pod prąd” panującego w danym okresie *status quo*. Dlatego też szczególnie interesująco dla refleksji podejmowanej podczas III Seminarium PMP jawiły się te kierunki myśli pedagogicznej, które rozwijały się nie jako oficjalne/ państwowe, lecz jako ukryte lub odrzucone przez oficjalny system. Wydobyć z zapomnienia wymaga myśl pedagogiczna, która powstała poza ośrodkami akademickimi, a którą to myśl można odczytywać, badając teksty ze względu na ich

semantyczną zawartość. Istotne jest również pytanie o praktyki wychowawcze w latach 1939–2016 oraz rolę, jaką odgrywało w nich państwo, Kościół katolicki, stowarzyszenia i inne organizacje. Zmiany w formach i metodach opieki oraz wychowania były również odpowiedzią na pojawiające się kierunki i trendy ewolucji tychże w świecie, a standardy, ideały opieki i wychowania wynikały z założeniowości religijnej, ideologicznej czy innej.

Faktem jest istnienie w tekstach naukowych i publicystyce nurtu krytyki odnoszącego się do powstających kierunków i procesów rozwoju myśli (teorii) i praktyki wychowawczej, co również stanowiło przedmiot poszukiwań uczestników Seminarium.

Przybyłych gości powitała przewodnicząca III Seminarium – prof. J. Kostkiewicz, po czym otwarcia seminarium dokonał prof. J. Górniak, Dziekan Wydziału Filozoficznego UJ oraz Przewodniczący Rady Narodowego Kongresu Nauki, który zapoznał uczestników z pracami nad reformą nauki i szkolnictwa wyższego oraz rolą pedagogów w podnoszeniu jakości kształcenia w polskich uczelniach.

Pierwszą sesję rozpoczęło wystąpienie prof. T. Hejnickiej-Bezwińskiej na temat reform oświatowych w okresie PRL-u. Następnie prof. W. Sajdek (AJD) przedstawiła pedagogiczne idee, opinie i poglądy zamieszczone na łamach wybranych czasopism z 1939 roku. Prof. W. Chmielewski (Akademia Ignatianum) zreferował cele i zadania inicjatyw edukacyjnych na uchodźstwie podejmowane w czasie drugiej wojny światowej (1939–1945). Prof. M. Rembierz (UŚ) nawiązał do dziejów polskiej kultury intelektualnej i aktywności pedagogicznej z lat 1939–1956, natomiast prof. A. Ciężela (APS) przedstawił nurt pedagogiki wychowania dla alternatywnej cywilizacji humanistycznej – rozwijany przez B. Suchodolskiego, I. Wojnar i ich współpracowników – który to nurt jest próbą odpowiedzi na globalne zagrożenia cywilizacyjne i konieczność kształtowania nowej odpowiedzialności za przyszłość życia na Ziemi. Dr J. Mazur (UJ) zaprezentowała system instytucjonalnej opieki całkowitej nad dzieckiem w Polsce w latach 1939–1956, dr J. Torowska (UJ) omówiła zagadnienie edukacji kulturalnej i kulturowej w Polsce po 1989 roku, a mgr J. Legutko zwróciła uwagę na niezbadane zasoby archiwalne na przykładzie spuścizny T. Strumiłły.

Sesję drugą rozpoczęło wystąpienie prof. A. Wróbel (UŁ) na temat zwrotów i kategorii badawczych we współczesnej myśli pedagogicznej. Z kolei prof. E. Rodziewicz (AMW) skoncentrowała się na zaprezentowaniu myśli pedagogicznej w sformalizowanym systemie oświatowym oraz kreacyjności w twórczości Romany Miller. Prof. W. Wójcik (PAN/AJD) scharakteryzował polski projekt pedagogiki rodziny, wskazując na jego źródła i specyfikę. Prof. J. Kostkiewicz przedstawiła kryteria typologii kierunków polskiej pedagogiki, odnosząc się do propozycji A. Niesiołowskiego. Dr D. Łażewska (WSGE) zaproponowała temat nawiązujący do tzw. pedagogiki godności. Prof. R. Skrzyniarz (KUL) wskazał na kierunki rozwoju biografistyki w Polsce, z kolei ks. prof. D. Stępkowski (UKSW) na znaczenie kategorii kształcenia etyczno-moralnego w Polsce – jej źródeł i koncepcji.

Trzecia sesja zapoczątkowana została wystąpieniem prof. A. Ryka (UP), w którym prelegent, nawiązując do myśli J. Tischnera, pokazał przejście od filozofii do pedagogii spotkania. Prof. M. Boużyk (UKSW), na tle okresu PRL-u, zarysowała próby nawiązywania dyskusji pomiędzy filozofami z KUL a filozofami marksistowskimi. Prof. J. Horowski (UMK) przedstawił rozwój pedagogiki neotomistycznej w Polsce po II wojnie światowej, z kolei prof. P. Skrzydlewski (Akademia Ignatianum) skupił się na prezentacji poglądów o. prof. M. A. Krąpca na temat antropologicznych i społecznych determinant wychowania i edukacji. Kolejny prelegent – dr M. M. Tytko (BJ) – zwrócił uwagę na inspirowane myślą chrześcijańską fideistyczne elementy w koncepcji S. Szumana, natomiast dr W. Buczek (ODiDZ) zreferowała pedagogikę personalno-egzystencjalną ks. Janusza Tarnowskiego.

Czwartą sesję rozpoczął prof. K. Śleziński (UŚ), który przedstawił wybrane problemy z zakresu dydaktyki ogólnej i dydaktyk szczegółowych w polskiej myśli pedagogicznej. Celem wystąpienia dr J. Kuształ (UJ) była próba opisu i wyjaśnienia kondycji polskiej pedagogiki resocjalizacyjnej w kontekście historycznych i współczesnych zmian w teorii, aksjologii i metodyce resocjalizacji, natomiast dr M. Michel (UJ) przedstawiła krytyczną analizę głównych paradygmatów w polskiej myśli resocjalizacyjnej, prezentując jednocześnie nurt „nowej” pedagogiki resocjalizacyjnej i koncepcji twórczej resocjalizacji M. Konopczyńskiego. Dr J. Mółka, SJ (Akademia Ignatianum) podjął temat odnowy myśli pedagogicznej w polskiej katechezie w latach 1971–1999, a dr B. Surma (Akademia Ignatianum) zwróciła uwagę na znaczenie metody narracji w wychowaniu religijnym dzieci w poglądach wybranych polskich pedagogów. Dr K. Liszka (WSB) poruszyła problem metod aktywnych (aktywizujących), a mgr Anna Chyła (UWr) przedstawiła historię oraz zaprezentowała działalność ewangelikalnych szkół chrześcijańskich w Polsce. Z kolei mgr A. B. Jarczoch (SWPR) scharakteryzowała edukację włączającą, dr D. Jagielska (UJ) – kierunki rozwoju wychowania obywatelskiego, a dr R. Pater (UJ) opisał przemiany w edukacji estetycznej i kulturalnej na przykładzie działalności edukacyjnej muzeów w Polsce.

W trakcie dyskusji podsumowującej III Seminarium Polskiej Myśli Pedagogicznej pojawiały się propozycje kryteriów klasyfikacji najczęściej współcześnie występujących kierunków rozwoju myśli pedagogicznej. Wskazywano na rangę tych kryteriów (z uwzględnieniem kryterium ideologii) w klasyfikowaniu i porządkowaniu rozpoznanych kierunków/nurtów myśli pedagogicznej. Rozważano również propozycje tematów wiodących kolejnych spotkań poświęconych problematyce polskiej myśli pedagogicznej.

Podczas obrad w Sali Witrażowej Instytutu Pedagogiki UJ.

Sesja II – od prawej: prof. J. Kostkiewicz, prof. E. Rodziewicz, prof. W. Chmielewski, prof. A. Wróbel.

Zdjęcia: B. Gola

BEATA GOLA
DOROTA PAULUK
Kraków